

EUROPOS TARYBA

EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ TEISMAS

ANTRASIS SKYRIUS

NUTARIMAS DĖL

Tauro JAKELAIČIO pareiškimo Nr. 17414/05
prieš Lietuvą

PRIIMTINUMO

Europos Žmogaus Teisių Teismas (antrasis skyrius), 2008 m. gruodžio 16 d.
posėdžiaujant kolegijai, sudarytai iš:

pirmininkės F. TULKENS,
teisėjų I. C. BARRETO,
V. ZAGREBELSKY,
D. JOČIENĖ,
D. POPOVIĆ,
A. SAJÓ,
I. KARAKAŞ,

ir *skyriaus kanclerės* S. DOLLÉ,

atsižvelgdamas į minėtą pareiškimą, pateiktą 2005 m. balandžio 29 d.,
atsižvelgdamas į Lietuvos Vyriausybės pateiktą poziciją ir į pareiškėjo
kaip atsakymą pateiktą nuomonę,
po svarstymo nutarė:

FAKTAI

Pareiškėjas Tauras Jakelaitis yra Lietuvos Respublikos pilietis, gimęs
1963 m., gyvenantis Alytuje. Atsakovės Vyriausybei atstovavo jos atstovė
E. Baltutytė.

A. Bylos aplinkybės

Pareiškėjas, įmonės savininkas, buvo įtariamas įvairių teisės pažeidimų, susijusių su finansiniu sukčiavimu, padarymu.

1995 m. balandžio 12 d. įmonės patalpose buvo atlikta krata.

1995 m. rugpjūčio 25 d. buvo iškelta baudžiamoji byla dėl apgaulingos įmonės buhalterinės apskaitos tvarkymo.

1996 m. balandžio 10 d. dar viena byla buvo iškelta dėl to, kad įmonė laiku negražino banko paskolos.

1996 m. birželio 4 d. pareiškėjas buvo apklaustas įtariamuoju.

1996 m. lapkričio 14 d. pradėtas dar vienas procesas dėl tariamo įmonės turto pasisavinimo ir iššvaistymo.

1996 m. lapkričio 27 d. minėtos trys baudžiamosios bylos buvo sujungtos.

1996 m. lapkričio 28 d. pareiškėjas buvo suimtas, tačiau 1996 m. lapkričio 30 d. buvo paleistas.

Nuo 1997 m. iki 2003 m. buvo priimti keli sprendimai atiduoti pareiškėją teismui, tačiau vėliau byla vis būdavo gražinama tyrėjams papildomiems ikiteisminiams veiksams atlikti.

2003 m. vasario 26 d. Alytaus apylinkės teismas pripažino pareiškėją kaltu dėl turto pasisavinimo ir iššvaistymo. Pareiškėjui buvo paskirta 2 metų ir 6 mėnesių laisvės atėmimo bausmė.

Pareiškėjui nuosprendį apskundus, 2004 m. kovo 2 d. Kauno apygardos teismas perkvalifikavo pareiškėjo veikas ir skyrė jam iš viso 2 metų laisvės atėmimo bausmę.

2004 m. birželio 1 d. pareiškėjas pateikė kasacinį skundą, teigdamas, kad žemesnės instancijos teismai neteisingai įvertino įrodymus bei neteisingai aiškino nacionalinę teisę ir todėl jo byloje buvo priimtas neteisingas nuosprendis.

2004 m. rugpjūčio 17 d. pareiškėjas pasirašė sutartį su advokatu dėl atstovavimo pareiškėjui bylos nagrinėjimo Lietuvos Aukščiausiajame Teisme metu.

2004 m. rugsėjo 13 d. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas išsiuntė pranešimą apie bylos nagrinėjimą kasacine tvarka pareiškėjo namų adresu. Tačiau pareiškėjas tuo metu jau buvo įkalinimo įstaigoje, todėl minėto pranešimo jis negavo.

2004 m. spalio 12 d. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas kasacinį skundą atmetė. Pareiškėjas posėdyje nedalyvavo, tačiau jam atstovavo jo pasirinktas advokatas. Po svarstymo vienas iš teisėjų paskelbė nutarties rezoliucinę dalį ir jos argumentus.

2004 m. spalio 28 d. Aukščiausiasis Teismas išsiuntė 2004 m. spalio 12 d. nutarties nuorašą pareiškėjo namų adresu, nors tuo metu pareiškėjas buvo įkalinimo įstaigoje.

2005 m. balandžio 12 d. pareiškėjas buvo paleistas lygtinai.

B. Bylai reikšminga vidaus teisė

Advokatūros įstatymo 19 straipsnis numato, kad advokatas privalo dorai ir sąžiningai atlikti advokato pareigas. Šio įstatymo 20 straipsnyje numatyta, kad advokato profesinė civilinė atsakomybė už vykdant advokato veiklą neteisėtais veiksmais (ar neveikimu) padarytą žalą draudžiama privalomuoju draudimu.

Bylai reikšmingi Baudžiamojo proceso kodekso straipsniai numato:

48 straipsnis. Gynėjo teisės ir pareigos

„2. Gynėjas privalo:

1) panaudoti visas įstatymuose nurodytas gynybos priemones ir būdus, kad būtų nustatytos aplinkybės, teisinančios ginamąjį ar lengvinančios jo atsakomybę, ir teikti ginamajam reikiamą teisinę pagalbą. <...>”

310 straipsnis. Nuosprendžio nuorašo įteikimas išteisintajam ar nuteistajam

„Ne vėliau kaip per penkias dienas po [pirmosios instancijos teismo] nuosprendžio paskelbimo, o kai buvo paskelbta tik įžanginė ir rezoliucinė dalys, – per tą patį laiką po viso nuosprendžio surašymo jo nuorašas turi būti įteiktas arba išsiųstas išteisintajam ar nuteistajam“.

324 straipsnis. Bylos nagrinėjimas apeliacinės instancijos teismo posėdyje

„13. Ne vėliau kaip per penkias dienas po nuosprendžio ar nutarties paskelbimo, o kai buvo paskelbta tik rezoliucinė dalis, – per tą patį laiką po jų pasirašymo nuosprendžio ar nutarties nuorašas turi būti išsiunčiamas suimtam nuteistajam, kuris apskundė nuosprendį arba su kurio interesais susijęs apeliacinės instancijos teismo nuosprendis ar nutartis. Kitiems apeliantams nuosprendžio ar nutarties nuorašas įteikiamas, jeigu šie to prašo. <...>”

377 straipsnis. Kasacinės bylos nagrinėjimas

„9. Išnagrinėjęs bylą, teismas išeina į pasitarimų kambarį priimti nutarties. Priėmęs nutartį, teismas grįžta į posėdžių salę ir kolegijos pirmininkas ar kitas teisėjas paskelbia rezoliucinę nutarties dalį ir išdėsto jos priėmimo argumentus. Visa motyvuota nutartis surašoma ir ją pasirašo visa teisėjų kolegija ne vėliau kaip per septynias dienas, o teismo pirmininko ar Baudžiamųjų bylų skyriaus pirmininko sutikimu – per keturiolika dienų nuo nutarties priėmimo”.

SKUNDAI

1. Remdamasis Konvencijos 6 straipsniu, pareiškėjas skundėsi dėl pernelyg ilgo baudžiamojo proceso.

2. Jis taip pat skundėsi, kad teismai neteisingai įvertino įrodymus jo byloje ir kad jam nebuvo suteikta galimybė dalyvauti bylos nagrinėjime

Lietuvos Aukščiausioje Teisme, tuo pažeidžiant Konvencijos 6 straipsnį. Be to, pareiškėjas skundėsi laiku negavęs kasacinės nutarties nuorašo.

3. Pagal Konvencijos 8 straipsnį pareiškėjas skundėsi, kad baudžiamasis tyrimas pažeidė jo privatų ir šeimos gyvenimą, o kai kurie tyrimo aspektai buvo neteisėtai atskleisti žiniasklaidai. Remdamasis Konvencijos 6 straipsniu, jis teigė, kad neigiami komentarai apie jį spaudoje tariamai paveikė kaltintojų bei teismų objektyvumą ir nešališkumą.

TEISĖ

1. Pareiškėjas teigė, kad baudžiamosios bylos trukmė jo atžvilgiu neatitiko „įmanomai trumpiausio laiko“ reikalavimo, įtvirtinto Konvencijos 6 straipsnio 1 dalyje. Atitinkamos 6 straipsnio 1 dalies nuostatos numato:

„Kai yra sprendžiamas <...> jam pareikšto kokio nors baudžiamojo kaltinimo klausimas, toks asmuo turi teisę, kad bylą per įmanomai trumpiausią laiką viešumo sąlygomis teisingai išnagrinėtų <...> teismas.“

1. Šalių pareiškimai

Vyriausybė teigė, kad pareiškimas buvo pateiktas pažeidus Konvencijos 35 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą 6 mėnesių taisyklę. Ji tvirtino, kad Lietuvos Aukščiausiojo Teismo posėdyje 2004 m. spalio 12 d. pareiškėjui atstovavo jo advokatas, kuris taip pat atstovavo jam pirmosios ir apeliacinės instancijos teismuose. Remiantis teismo posėdžio protokolu, po svarstymo kolegijos pirmininkas paskelbė nutarties rezoliucinę dalį ir jos priėmimo argumentus, dalyvaujant pareiškėjo advokatui. Pagal nacionalinę teisę pareiškėjo advokatas turėjo pareigą informuoti savo klientą apie Aukščiausiojo Teismo nutartį. Todėl tai, kad pareiškėjas nedalyvavo bylos nagrinėjime kasaciniame teisme arba tai, kad Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2004 m. spalio 12 d. nutartis pareiškėjui buvo išsiųsta jo namų adresu, nėra reikšminga. Kadangi pareiškėjo advokatas dalyvavo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo posėdyje ir gerai žinojo apie šio teismo nutartį, pareiškėjas negali tvirtinti, kad iki jo paleidimo iš įkalinimo įstaigos 2005 m. balandžio 12 d. negalėjo sužinoti, kokia buvo galutinė nutartis. Todėl Vyriausybė tvirtino, kad 6 mėnesių terminas prasidėjo 2004 m. spalio 12 d., o pareiškėjas pateikė pareiškimą Teismui tik 2005 m. balandžio 29 d.

Vyriausybė taip pat pastebėjo, kad vadovaujantis Baudžiamojo proceso kodeksu, pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nuosprendžiai ar nutartys turi būti įteikti asmeniui. Tačiau Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutarčių atveju tokios pareigos nėra. Be to, Vyriausybė tvirtino, kad šioje byloje pareiškėjas iš esmės skundėsi dėl baudžiamojo proceso trukmės, todėl visų Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutarties argumentų žinojimas ir

viso raštiško teksto turėjimas jam nebuvo esminis dalykas. Remdamasi tuo, kas paminėta aukščiau, Vyriausybė darė išvadą, kad pareiškėjas nepateikė savo pareiškimo Teismui per nustatytą 6 mėnesių terminą.

Pareiškėjas ginčijo Vyriausybės paaiškinimus, teigdamas, kad jo suėmimas prieš Lietuvos Aukščiausiojo Teismo posėdį nutraukė jo santykius su išoriniu pasauliu ir jis negalėjo bendrauti su savo advokatu. Be to, pareiškėjo atstovas nežinojo, kurioje įstaigoje pareiškėjas buvo įkalintas ir negalėjo gauti tokių duomenų. Kliento paieška būtų reiškusi papildomas išlaidas, dėl kurių pareiškėjas ir jo advokatas nebuvo susitarę iš anksto. Pareiškėjas neginčijo Vyriausybės argumento, kad 2004 m. spalio 12 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis įsigaliojo kitą dieną. Tačiau jis tvirtino, kad 6 mėnesių terminas prasidėjo tik 2005 m. balandžio 13 d., t.y., kitą dieną po to, kai jis buvo paleistas iš įkalinimo įstaigos ir galėjo susipažinti su Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2004 m. spalio 12 d. nutartimi. Todėl pareiškėjas daro išvadą, kad nustatytas 6 mėnesių skundo pateikimo Teismui terminas nebuvo praleistas.

2. Teismo vertinimas

Visų pirma, Teismas primena, kad pagal Konvencijos 35 straipsnio 1 dalį jis gali priimti nagrinėti tuos pareiškimus, kurie pateikti ne vėliau kaip per šešis mėnesius nuo tos dienos, kai buvo priimtas galutinis sprendimas. Teismas taip pat primena, kad šešių mėnesių terminas prasideda nuo tos dienos, kai pareiškėjo advokatas sužinojo apie nutartį, užbaigiančią vidaus teisinės gynybos priemonių panaudojimą, nežiūrint į tai, kad pareiškėjas apie šią nutartį sužinojo vėliau (žr. *Martinus Godefridus Aarts v. Netherlands*, no. 14056/88, 1991-0528, *Decisions and Reports (DR) 70*, p. 208, 212 and 213 ir vėlesnius Teismo sprendimus: *Keskin and Others v. Turkey*, no. 36091/97, 1999-09-07; *Bölükbaş and Others v. Turkey*, no. 37793/97, 1999-10-12; ir *Pejić v. Croatia*, (dec.), no. . 66894/01, 2002-12-19).

Šioje byloje Teismas pastebi, kad Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis buvo priimta 2004 m. spalio 12 d. Netgi tariant, kad pareiškėjui, kaip jis teigia, ši nutartis tapo žinoma tik 2005 m. balandžio 13 d., pastaroji data negali būti laikoma šešių mėnesių termino pradžia. Iš Teismui pateiktų dokumentų matyti, kad pareiškėjo advokatas, kurį pareiškėjas pats pasirinko ir kuris pareiškėjui atstovavo kasaciniame procese, dalyvavo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo posėdyje 2004 m. spalio 12 d. Po svarstymo vienas iš teisėjų paskelbė, kad pareiškėjo kasacinis skundas buvo atmestas ir paaiškino nutarties rezoliucinę dalį ir jos argumentus. Esant šioms aplinkybėms, Teismas mano, kad pareiškėjo advokatui šios nutarties turinys buvo žinomas jau 2004 m. spalio 12 d. Advokatas turėjo pareigą informuoti pareiškėją apie Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartį bei pranešti jam rezoliucinę nutarties dalį ir jos argumentus.

Teismas daro nuorodą į savo nutarimą, kad jeigu pareiškėjas turi teisę į nacionalinių teismų galutinės nutarties raštiško nuorašo įteikimą *ex officio*, Konvencijos 35 straipsnio 1 dalies tikslą ir paskirtį geriausiai atitinka 6 mėnesių termino pradžios skaičiavimas nuo raštiškos nutarties įteikimo dienos (žr. *Worm v. Austria*, 1997-08-29, § 33, *Reports of Judgments and Decisions*, 1997-V). Jeigu, kaip ir šios bylos atveju, nacionaliniai įstatymai nenumato, kad nutartis turi būti įteikta (žr. „Bylai reikšminga vidaus teisė“ pirmiau), Teismas mano, kad nutarties surašymo data turėtų būti laikoma ta data, kai šalys neabejotinai galėjo sužinoti jos turinį (žr. *Papachelas v. Greece* [GC], no. 31423/96, § 30, ECHR 1999-II).

Pagal nacionalinę teisę Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis turi būti surašyta ne vėliau kaip per 7 dienas arba, esant ypatingoms aplinkybėms, ne vėliau kaip per 14 dienų nuo jos paskelbimo. Teismas pastebi, kad pareiškėjas nesiskundė, jog Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis tariamai buvo surašyta nesilaikant nacionalinėje teisėje nustatytų terminų. Pareiškėjas taip pat nesiskundė, kad jo advokatas negavo nutarties nuorašo per nustatytą terminą. Be to, Teismui nebuvo pateikta duomenų apie tai, kad būtų buvę ypatingų aplinkybių, dėl kurių Aukščiausiasis Teismas būtų turėjęs surašyti nutartį per 14 dienų. Todėl Teismas remiasi nacionalinėje teisėje įprastu 7 dienų nutarties surašymo terminu po nutarties priėmimo. Taigi vėliausia data, iki kurios pareiškėjo advokatas būtų galėjęs susipažinti su galutiniu aptariamąs nutarties nuorašu, buvo 2004 m. spalio 19 d. Vis dėlto, netgi tariant, kad ypatingos aplinkybės buvo ir Lietuvos Aukščiausiasis Teismas nutartį surašė per 14 dienų, galutinė data, kada pareiškėjo advokatas būtų galėjęs gauti nutarties nuorašą, buvo 2004 m. spalio 26 d.

Teismas taip pat atkreipia dėmesį, kad pareiškėjas ar jo atstovas turi būti reikiamai rūpestingi siekiant gauti nutarties nuorašą iš teismo raštinės (žr. *Mitlik Ölmez and Yıldız Ölmez v. Turkey*, no. 39464/98, 2005-02-01). Be to, jei pareiškėjas būtų laikęs, kad jo advokatas tinkamai neatliko pareigų, pagal vidaus teisę jis galėjo iškelti bylą ir reikalauti iš advokato žalos atlyginimo. Tačiau bylos dokumentuose nėra įrodymų, kad pareiškėjas būtų ėmėsis šių veiksmų. Todėl Teismas daro išvadą, kad pareiškėjas sutiko su tuo, kaip jo advokatas atliko savo pareigas kasacinėje instancijoje. Teismas taip pat laikosi pozicijos, kad jei pareiškėjas nesusisiekė su savo advokatu ir todėl negalėjo iš jo gauti viso Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutarties teksto, tai įvyko dėl paties pareiškėjo aplaidumo. Taigi, nepriklausomai nuo to, kada pareiškėjas pats sužinojo apie nutartį, 6 mėnesių terminas turi būti skaičiuojamas ne vėliau kaip nuo 2004 m. spalio 26 d. Pareiškėjas Teismui skundą pateikė 2005 m. balandžio 29 d., t.y. praėjus 6 mėnesiams ir 2 dienoms.

Atsižvelgdamas į šias konkrečias aplinkybes, Teismas konstatuoja, kad skundas Teismui buvo pateiktas pavėluotai, todėl turi būti atmestas pagal Konvencijos 35 straipsnio 1 ir 4 dalis.

Dėl šių priežasčių Teismas vienbalsiai

Skelbia pareiškimą nepriimtinu.

Sally DOLLÉ
Kanclerė

Françoise TULKENS
Pirmininkė